

Provincie Groningen
College van Gedeputeerde Staten
Postbus 610
9700 AP GRONINGEN

Betref: zienswijze ontwerp structuurvisie/ MER-rapport Oostpolder

Ons kenmerk: BH-23-03

Groningen 11 juli 2023

Geacht college,

Hartelijk dank voor de geboden mogelijkheden om mee te denken over het planvoornemen voor de gebiedsontwikkeling Oostpolder ten zuiden van de Eemshaven. Als natuurorganisaties – Natuurmonumenten, Natuur- en Milieufederatie Groningen, Het Groninger Landschap en de Waddenvereniging - zijn wij nauw betrokken bij natuur van het Waddengebied. Via deze brief geven wij onze zienswijze op de ontwerp structuurvisie Oostpolder met bijbehorende plandocumenten (waaronder het MER-rapport).

Ruimtelijke impact en keuzes

Er is behoefte aan de aanleg van nieuwe industrieterreinen om ruimte te bieden aan grootschalige bedrijven die elders niet of nauwelijks inpasbaar zijn. De haven- en industrieterreinen langs de Eems-Dollard kunnen daarvoor mogelijkheden bieden. Het toekennen van een grote rol aan deze havens in de waterstofeconomie biedt kansen voor zowel werkgelegenheid als duurzaamheid. Waterstof kan in de toekomst een belangrijke rol vervullen bij de noodzakelijke energietransitie. Ook het richten op de batterijen-industrie sluit aan bij deze ambitie. Om juist deze sectoren ook langdurig ruimte te kunnen bieden is het belangrijk om bedrijfsactiviteiten die hier niet bij passen te weren. Dit vraagt om een strakke planologische regeling en ook om een fasering van de inrichting.

Natuur en landschap staan in het Eems-Dollardgebied al onder druk door de huidige industrie- en haventerreinen en door zowel de bestaande als geplande nieuwe windparken, zoals in de Emmapolder. Neem ook verantwoordelijkheid voor het beperken van bestaande hinder (licht en geluid) die hiermee gepaard gaat, zoals het toepassen van transpondersysteem bij zowel nieuwe als bestaande windparken. De aanleg van een fors industrieterrein in de nabijheid van de waddenkust heeft extra negatieve effecten op de natuurwaarden en het unieke (weidse) waddenlandschap. Naast de ruimtelijke uitstraling van de nieuwe gebouwen zal met name geluid en ook verlichting invloed hebben op de stilte en duisternis van het gebied. Het is noodzakelijk dat de bescherming van deze waarden aan de voorkant volwaardig wordt meegenomen, juridisch wordt geborgd en bij de inrichting van het terrein terugkomt. Mogelijk kan al worden geprofiteerd van het werk dat gedaan wordt in UP3 *Inrichting Waddenatelier* en UP4 *Uitwerking kernwaarden waddengebied* van het Uitvoeringsprogramma waddengebied

Samen voor een mooi en duurzaam Groningen.

Bij de Natuur en Milieufederatie Groningen is een vijftigtal natuur-, milieu- en landschapsorganisaties aangesloten.

2021 – 2026. Zo nodig is monitoring van lichtbronnen noodzakelijk om te waarborgen dat de lichtbelasting beperkt blijft (0,1 lux). Pas een transpondersysteem toe (ook bij bestaande windparken).

Ons verzoek:

- **Ga zorgvuldig om met de uitgifte van bedrijfskavels en weer op het nieuwe terrein bedrijven die geen onderdeel uitmaken van de duurzame energiesector.**
- **Beperk de ruimtelijke uitstraling van het industrieterrein tot een minimum en borg dit goed in het plan.**
- **Neem verantwoordelijkheid om ook de ruimtelijke uitstraling (licht en geluid) van de bestaande windparken en bedrijven in de Eemshaven waar mogelijk te beperken.**

Ecologie en Economie in Balans

De Oostpolder is gelegen in de Eemdelta, waarvoor de Structuurvisie Eemshaven-Delfzijl van toepassing is. Voor dit gebied zijn in het nabije verleden afspraken gemaakt tussen overheden, bedrijven en natuurorganisaties. Zo is in 2012 door de partijen de “Intentieverklaring Economie & Ecologie in Balans” ondertekend. In die verklaring hebben de partijen onder andere aangegeven te streven naar “een evenwichtige ontwikkeling van het gebied, door onderlinge samenwerking en het benutten van kansen”. De intentie is uitgesproken de volgende doelen te realiseren:

- meer groei van de economische activiteiten, waarbij duurzaamheid zo optimaal mogelijk wordt doorgevoerd;
- een beter ecologisch systeem van het Eems-Dollard estuarium;
- een hogere kwaliteit van het milieu en de leefomgeving;
- een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor bedrijven

Ook hebben partijen vastgelegd dat zij zich maximaal inspannen om te komen tot een ecologische verbetering van het Eems-Dollard estuarium. In vervolg op deze afspraken is het Programma Eems-Dollard 2050 opgetuigd. In dat kader worden projecten uitgevoerd die bijdragen aan de ecologische kwaliteit van de Eems-Dollard. De ontwikkeling van een 600 hectare groot industrieterrein als de Oostpolder behoort te passen in de gemaakte E&E-afspraken. De aanleg van een nieuw industrieterrein van deze grote omvang maakt daarom uit een oogpunt van een “evenwichtige ontwikkeling van het gebied” het noodzakelijk in te zetten op een verdergaande verbetering van de ecologische kwaliteit van het Eems-Dollard estuarium, bovenop de huidige plannen.

In dit gebied is het, gezien die doelstelling, het meest logisch om aan te sluiten bij het dubbele dijkgebied. Hier wordt al een doorgang door de dijk gerealiseerd. Als dit gebied met 50 – 100 ha wordt uitgebreid, is er extra slib invangen mogelijk en de realisatie van een robuuster natuurgebied. Mogelijk kan tegelijkertijd het probleem van de verstoring van de hoogwatervluchtplaats (HVP) ter plaatse opgelost worden. Een andere optie is om aan te sluiten bij de ideeën van het project *Natuurkracht*¹. In dit project is de verbetering van de ecologische kwaliteit van het estuarium als motor voor zowel maatschappelijke als economische

¹ NOVI project Regio van de Toekomst, 2021

ontwikkelingen benut. Het water van de Tjariet (grote en kleine) vormt daarbij de 'blauw-groene / zoet-zout verbinding' tussen de Waddenzee en het achterland. In dit plan, dat ook voorziet in een bedrijventerrein in de Oostpolder, is ook ruimte gemaakt voor een ecologische verbinding door de bestaande Eemshaven naar zee. Daarnaast is de zuidelijke bufferzone richting Oudeschip in dit ontwerp een 'dorpsterritorium', een brede zone waar de dorpingen volledige zeggenschap over hebben. Deze zone is breder (minimaal 300 meter) dan wat nu wordt beoogd als bufferzone. Hierdoor blijft er ook ruimte voor (natuurinclusieve) landbouw. Er is dan wel een oplossing nodig voor de handicaps die het realiseren van een natuurstrook op een industrieterrein met windmolens komen kijken: verstoring door geluid en licht en het risico van aanvaringen met windmolens. Houd bij de planvorming van dit deelgebied rekening met deze blauw-groene verbindingen. Reserveer nu alvast voldoende ruimte en leg dit vast, zodat op termijn een robuuste ecologische verbinding via de Tjariet richting de Waddenzee uitvoerbaar blijft.

Ons verzoek:

- **De ontwikkeling van een grootschalig industrieterrein als de Oostpolder kan alleen als gelijktijdig ook een vergelijkbare investering wordt gedaan in de natuur van het Eems-Dollard estuarium.**
- **Vergroot het dubbele dijkgebied en/of ontwikkel de Tjariet als robuuste ecologische (zoet-zout) verbinding tussen de Waddenzee en het achterland.**

Mitigerende maatregelen

Het realiseren van een groene bufferzone tussen het industrieterrein en de hiervan ten zuiden gelegen bebouwing ondersteunen wij uiteraard van harte. Met name voor de leefbaarheid van Oudeschip en omgeving is een robuuste afscherming belangrijk. Ook om te voldoen aan een geluidsniveau (maximaal 65 dB), zoals dat in de Structuurvisie Delfzijl-Eemsmond is vastgelegd. Gelet op de onderzoeksresultaten over dit onderwerp merken wij op dat de te verwachten cumulatieve geluidsbelasting van veel woningen (69 stuks) deze grens benaderd (of overschrijdt?). In het MER-rapport wordt dit effect beoordeeld als 'sterk negatief'. De leefbaarheid komt hiermee ook onder druk te staan. Zorg dan ook voor een eerlijke vangnetregeling voor de bewoners die willen vertrekken. Dit betekent ook een aanbod dat minimaal aansluit bij de getaxeerde marktwaarde van de woning. Naast dit negatieve effect op de leefbaarheid is er volgens ons nog geen sprake van een "evenwichtige ontwikkeling" van het gebied. Met deze bufferzone wordt immers niet primair ingezet op verbetering van de ecologische kwaliteit van het estuarium. In de huidige inrichtingsvarianten uit de (ontwerp) Structuurvisie wordt de groene ruimte 'een speelbal' en staat de leefbaarheid in Oudeschip verder onder druk. Een bredere bufferzone richting Oudeschip betekent nu een hogere bouwdichtheid aan de noordzijde en langs de Tjariet. Het is nodig om voor *beide* groene ruimtes voldoende ruimte in het plan te reserveren.

Ons verzoek:

- **Ontwikkel de groene bufferzone in samenspraak met de omwonenden, geef hen meer zeggenschap over de invulling.**
- **Biedt bewoners die willen vertrekken een eerlijke vangnetregeling.**

Samen voor een mooi en duurzaam Groningen.

Bij de Natuur en Milieufederatie Groningen is een vijftigtal natuur-, milieu- en landschapsorganisaties aangesloten.

Ecologische Plus

Aanvullend op het uitgangspunt van een “evenwichtige ontwikkeling” is in het kader van E&E ook vastgelegd om bij economische ontwikkelingen een zogenaamde ‘Ecologische Plus’ te realiseren. In 2015 hebben natuur- en milieuorganisaties, Groningen Seaports en de provincie Groningen hierover afspraken gemaakt. Van bedrijven wordt, naast de wettelijk vastgelegde compensatieverplichting, een extra inspanning gevraagd om natuur en milieu te respecteren en waar nodig te verbeteren. Aan dat instrument is tot op heden helaas hoegenaamd geen invulling gegeven.

In december 2022 is er tussen de E&E partners overleg geweest over een herijking van ‘Ecologie & Economie in Balans’ inclusief de rol van de Oostpolder hierin. Hierin is vastgesteld dat de wijze waarop ecologie wordt meegenomen in de gebiedsontwikkeling Oostpolder qua doelstellingen op één lijn zit met de Ecologische Plus. In deze afspraken gaat het met name om de ecologie binnen het plangebied zelf, hier zijn hoge ambities. Hoe het staat met de balans tussen economie en ecologie buiten het plangebied is echter zeer ongewis. Er zijn helaas nog geen afspraken gemaakt voor een bijdrage aan herstel van de ecologie buiten de Oostpolder.

Een uitbreiding en opschaling van de (pilot)projecten om vertroebeling van de Eems te verminderen is een gewenst doel om ter compensatie van deze economische ontwikkeling de balans te herstellen. Ondanks een aantal succesvolle projecten (zoals de aanleg broedeiland) is het basisprobleem (de vertroebeling van de Eems-Dollard) nog niet structureel aangepakt.

Ons verzoek:

- **Gebruik de ‘Ecologische Plus’ ook voor het uitvoeren van extra natuurversterkingsprojecten als onderdeel van het Programma Eems-Dollard 2050, zoals de eerder genoemde vergrote versie van het dubbele dijkgebied.**

Milieuruimte nieuwe bedrijven

Voor de Eemshaven en het industrie- en havengebied Delfzijl-Oosterhorn is in 2017 een structuurvisie vastgesteld. Op dit moment zijn er nog verschillende projecten uit de visie in uitvoering, zoals de bouw van nieuwe windparken. In de visie is de Oostpolder in de eerste plaats aangewezen als locatie voor wind. Er wordt nog niet voorzien in de ontwikkeling van een industriegebied. Ook zijn er milieuregels bepaald voor de genoemde industrie- en havengebieden, zoals een geluidzonering. Het is essentieel dat de adviezen uit eerdere planvorming (Structuurvisie Eemsmond- Delfzijl, inclusief evaluatie, windparken etc.) worden meegenomen voor een cumulatief beeld van de milieu-impact. Het is essentieel dat voor alle nieuwe bedrijven die zich willen vestigen in het gebied de milieu-impact (milieuruimte) in brede zin wordt beoordeeld. Het is daarbij noodzakelijk dat de nieuwe activiteiten passen binnen de bestaande vastgestelde geluidscontouren. De resultaten uit het MER-rapport (‘sterk negatief effect bij cumulatie geluid’) laten zien dat de grenzen worden bereikt.

Ons verzoek:

- **Betrek ook de cumulatieve effecten op natuur en landschap, alvorens mee te werken aan het verlenen van milieuruimte voor nieuwe bedrijven.**
- **Leg vast dat de toekomstige bedrijfsactiviteiten die worden toegestaan in de Oostpolder passen binnen de bestaande geluidsruimte zoals vastgelegd in bestaande plannen.**

Samen voor een mooi en duurzaam Groningen.

Bij de Natuur en Milieufederatie Groningen is een vijftigtal natuur-, milieu- en landschapsorganisaties aangesloten.

Water en Energie

Nieuwe duurzame energieprojecten in het gebied, zoals wind- en zonneparken, trekken nieuwe bedrijven aan die op zoek zijn naar groene energie. Dit kan het beeld oproepen dat er meer dan voldoende duurzame energie beschikbaar is terwijl er nog een grote opgave ligt voor bestaande functies. Ook de vanzelfsprekende beschikbaarheid van (zoet)water staat onder druk. Een groot deel van Groningen is in de zomer afhankelijk van aanvoer vanuit het IJsselmeer. De toevoer naar de Waddenzee is dan vaak minimaal, wat nu al een probleem is. Dit terwijl er ook nog een herstelopgave ligt voor grootschalige brakwatergebieden, waarvoor voldoende en continue aanvoer van zoet water nodig is. Ook andere natuurgebieden hebben last van droogte in de zomer. Het waterverbruik stijgt nog steeds en met het aantrekken van nieuwe bedrijven (met een grote watervraag) kan dit tot problemen leiden – nu, en in de toekomst nog meer. De beschikbaarheid van voldoende schoon water in het IJsselmeer komt op langere termijn ook onder druk te staan². Hergebruik van bedrijfswater en het benutten van de industriewaterleiding vanuit Garmerwolde is een goede basis, maar het is belangrijk dat bedrijven daarnaast zoveel mogelijk hun eigen watervoorziening kunnen treffen. Het is noodzakelijk dat voor alle functies nu en ook in de toekomst voldoende water beschikbaar is. Wat dit voor de toekomstige gebruikers van de Oostpolder gaat betekenen is nog niet duidelijk. Mede omdat de (toekomstige) watervraag nog niet bekend is en hoe deze vraag kan worden opgevangen.

Ons verzoek:

- **Breng de waterbehoefte (aan- en afvoer) in beeld en onderbouw hoe in deze vraag duurzaam kan worden voorzien. Laat ook zien hoe er met lozingen wordt omgegaan.**
- **Sta geen (nieuwe) bedrijven toe die niet zelf kunnen voorzien in of substantieel kunnen bijdragen aan hun energie- en waterbehoefte.** Een uitzondering geldt alleen als aangetoond wordt dat de bestaande water- en energievoorziening in het gebied duurzaam in de benodigde vraag kan voorzien, zonder dat de watervoorziening voor andere functies hierdoor (extra) onder druk komt te staan.

Datacenters

In het marktonderzoek (Buck, 2021) en de (ontwerp) Structuurvisie wordt aangegeven dat de locatie ook geschikt is voor vestiging van nieuwe datacenters. Dit sluit ook aan bij de landelijke visie op dit onderwerp, waarbij nog 2 gemeenten in Nederland in beeld zijn voor nieuwe grootschalige datacenters, waaronder Het Hogeland dankzij de Eemshaven. In de Eemshaven is al sinds 2014 een groot datacenter van Google gevestigd. Er is ook nog ruimte voor uitbreiding op het bestaande industrieterrein Eemshaven Zuidoost. Daarnaast is het vanwege de ruimtedruk wenselijk de beschikbare (milieu)ruimte vooral in te zetten voor de duurzame energiesector, zoals (groene) waterstofproductie met bijbehorende infrastructuur.

Ons verzoek:

- **Sta in de Oostpolder geen datacenters toe. Beperk de ruimte voor datacenters tot de huidige mogelijkheden op het bestaande industrieterrein (Eemshaven-Zuidoost).**

² Bron: www.agendaijsselmeergebied2050.nl

Natuurinclusieve inrichting

De Oostpolder is nu grotendeels in gebruik als landbouwgebied. De huidige biodiversiteit past bij het grootschalige akkerbouwgebied dat het is. In het gebied broeden akkervogels, zoals Kievit, gele kwikstaart en graspieper, in vrij lage dichtheden. Investeer in verbindingen met bestaande natuurgebieden zodat de nieuwe groen-blauwe structuren van de Oostpolder aansluiten op de omgeving (geen groen eiland). Versterk de biodiversiteit als randvoorwaarde voor de ontwikkeling van het gebied en gebruik daarbij de (historische) ondergrond en structuren. De Tjariet kan daarbij een mooie kapstok zijn, net als het dubbele dijkgebied (zie *'Ecologie en Economie in Balans'*). Pak bij de aanleg van een (nieuwe) groen-blauwe structuur de waterkwaliteit van bestaande watergangen, waaronder de Tjariet, ook aan. De kwaliteit hiervan staat nu erg onder druk. Richt ook de kavels natuurinclusief in, niet vrijblijvend maar met een verplichte (minimale) inspanning. Op groene daken is zowel ruimte voor zonnepanelen als beplanting. Dit is zowel duurzaam (energie en levensduur van het dak) als klimaatadaptief (hitteschild en waterberging). Stel daarnaast ook normen voor verharding van de buitenruimte. Vaak kan de buitenruimte een stuk efficiënter worden benut. Groen is ook meer dan alleen gras en een enkel perkje. Naast de bufferzone en openbare ruimte bieden bedrijfskavels vaak ook ruimte voor de aanplant van bomen. Stimuleer dit! Met bomen ontstaat er een ander beeld en kan op termijn het industrieterrein beter opgaan in het (open) landschap.

Ons verzoek:

- **Focus niet alleen op de bufferzone maar investeer ook in natuur en landschap in de omgeving (met goede verbindingen) en het estuarium.**
- **Stel hoge ambities voor een natuurinclusieve inrichting van het gebied, zowel in de openbare ruimte als op kavelniveau met heldere randvoorwaarden.**

Zuinig op ruimte

Ruimte is gewild maar schaars, niet alleen in de Randstad maar ook in Groningen. Naast de ruimte die nodig is voor de nieuwe (waterstof)economie is er ook ruimte nodig voor een duurzame, grondgebonden landbouw. De inpassing van een nieuw industrieterrein aan de rand van de Waddenzee vraagt voor een goede balans tussen ecologie en economie in onze ogen om meer ruimte voor natuur. Niet om een intensivering van industrie in de Oostpolder. Uit oogpunt van zuinig ruimtegebruik is het belangrijk ruimte op bestaande bedrijventerreinen in de regio, zoals bij Delfzijl, zo goed mogelijk te benutten. De bestaande (beschikbare) bedrijfskavels op Oosterhorn zijn weliswaar in beeld gebracht maar de potenties voor dit gebied in bredere zin inclusief alle restruimte, zie hier ook de visie *Natuurkracht*, worden onvoldoende naar voren gebracht. In de ontwerp structuurvisie wordt de locatievariant Delfzijl-Zuid vanwege obstakels ten aanzien van (nieuwe) energie-infrastructuur afgewezen terwijl de bestaande infrastructuur ook eerst beter kan worden benut.

Ons verzoek:

- **Ga zuinig om met de ruimte. Betrek de beschikbare ruimte op bestaande bedrijventerreinen in de Eemdelta-regio inclusief de potenties voor dit gebied in bredere zin.**

Bankstraat 77
9715 CJ Groningen
telefoon (050) 313 08 00

e-mail info@nmfgroningen.nl
nmfgroningen.nl
bank NL 39 TRIO 0379 4674 10

Wij verwachten een blijvende constructieve houding en verzoeken u de genoemde punten mee te nemen in de planologische procedure en de besluitvorming over de Oostpolder.

Met vriendelijke groet,

Jan-Willem Lobeek,
Directeur-bestuurder Natuur en Milieufederatie Groningen

Mede namens Het Groninger Landschap, Natuurmonumenten en de Waddenvereniging.